

Skjøtselsnotat for Øygarden, Kristiansand kommune, Agder fylke

Oppfølging av tradisjonell slåttemark

Maria K. Hertzberg / Siri Khalsa

Skjøtselsnotat for Øygarden, Kristiansand kommune, Agder fylke

Forfattere: Maria K. Hertzberg / Siri Khalsa

Publisert: 30.05.2023

Antall sider: 13 sider

Publiseringstype: PDF med aktive lenker

Oppdragsgiver: Statsforvalteren i Agder

Tilgjengelighet: Dokumentet er offentlig tilgjengelig

Rapporten refereres som: Hertzberg, M.K. og Khalsa, S. 2023. Skjøtselsnotat for Øygarden, Kristiansand kommune, Agder fylke. Biofokus rapport 2023-034. Stiftelsen Biofokus. Oslo.

Forsidebilder: Slåttemark i Kristiansand kommune / Blåknapp med blomsterflue / Engvegetasjon / Engvegetasjon / Engvegetasjon. Foto: Maria K. Hertzberg

Biofokus rapport 2023–034

ISSN 1504-6370

ISBN 978-82-8449-206-3

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
www.biofokus.no

Forord

Skjøtselsnotat for Øygarden i Kristiansand kommune er utarbeidet av Biofokus ved Maria K. Hertzberg på oppdrag fra Statsforvalteren i Agder. Notatet gir faglig forankrede anbefalinger til restaurerings- og skjøtselstiltak innenfor lokaliteten i samsvar med handlingsplanen for Utvalgt naturtype Slåttemark. Lokaliteten har fått lokal verdi (C-verdi) og har dermed ikke status som Utvalgt naturtype. Notatet baserer seg på feltbefaring og intervju med grunneier.

Rapporten er rettet mot den som skal utføre skjøtsel og forvaltningen, og omhandler naturgrunnlaget og dagens drift i området, samt beskrivelsen av konkrete restaurerings- og skjøtselstiltak innenfor lokalitetene.

Som vedlegg finnes en beskrivelse av de verdifulle naturtypene som inngår i drifta. Den genererer i hovedsak informasjon rettet inn mot forvaltning, inkludert søkbare egenskaper for området i Miljødirektoratets naturbase.

Biofokus takker Statsforvalteren i Agder ved Marie Bjelland for godt samarbeid i prosessen med skjøtselsnotatet. Vi takker også grunneier og skjøtselsansvarlig Aleksander Try for faktaopplysninger, god dialog og verdifulle innspill til planen.

Oslo, 30. mai 2023

Maria K. Hertzberg

Bilde fra lokaliteten. Foto: Maria K. Hertzberg.

Innhold

1	Innledning.....	5
1.1	Bakgrunn	5
1.2	Naturgrunnlag.....	5
2	Status	6
3	Skjøtselstiltak	8
3.1	Mål for tiltak/restaurering.....	8
3.2	Aktuelle skjøtselstiltak	8
3.3	Oppfølging	9
4	Kilder.....	10
5	Vedlegg	11
	Bilder	11
	Naturtypelokalitet(er)	11

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Biofokus har på oppdrag for Statsforvalteren i Agder kartlagt naturverdier ved Øygarden i Kristiansand kommune. Lokaliteten ligger på Øygardsheia nord for Try, gårds- og bruksnummer 450/2. Oppdraget er utført som en del av Statsforvalterens arbeid med kartlegging og oppfølging av trua naturtyper.

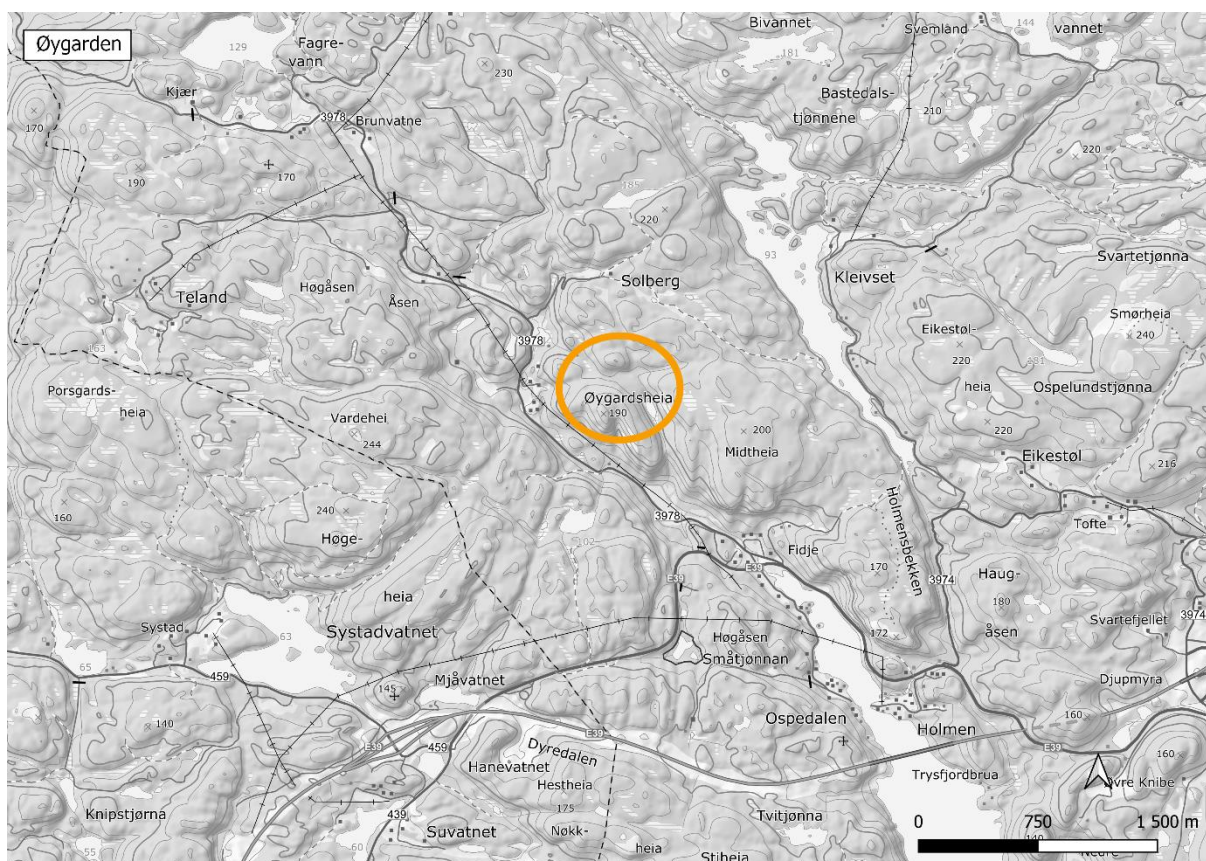
Feltarbeidet i 2023 ble utført i godt vær og gode undersøkelsesforhold den 16. juni. Data fra feltarbeidet er digitalt innsamlet ved hjelp av NiN-App utviklet kartlegging etter Miljødirektoratets instruks basert på NiN2 (heretter omtalt som MI) (Miljødirektoratet 2023a). Lokaliteten er i tillegg vurdert etter DN-Håndbok 13 (Direktoratet for Naturforvaltning 2007) for å se om den kvalifiserer til utvalgt naturtype. En del artsfunn er lagt inn i Biofokus Artsfunnbase (BAB) slik at de vil fremkomme i Artskart.

1.2 Naturgrunnlag

Lokaliteten består av en liten engfleck mellom traktorveien inn til området og den grøfta myra. Området ligger i et lite dalføre på Øygardsheia, og er omkranset av skog. Berggrunnen består av den fattige bergarten båndgneis (NGU 2023a). Jordsmonnet er tykke lag med morenemateriale (NGU 2023b).

Det er ikke registrert slåttemark på lokaliteten fra før (Miljødirektoratet 2023b). Det er heller ingen eldre registreringer i Artskart innenfor det avgrensede området (Artsdatabanken og GBIF Norge 2023).

Lokaliteten har tidligere trolig vært en del av utmarksarealene til gårdene i området, og er nok et restareal fra når området var mer åpent og i aktiv bruk. Muligens har det enten vært beitet eller slått tidligere.

Figur 1. Det undersøkte området ligger rett nord for E39 ved Trysfjorden.

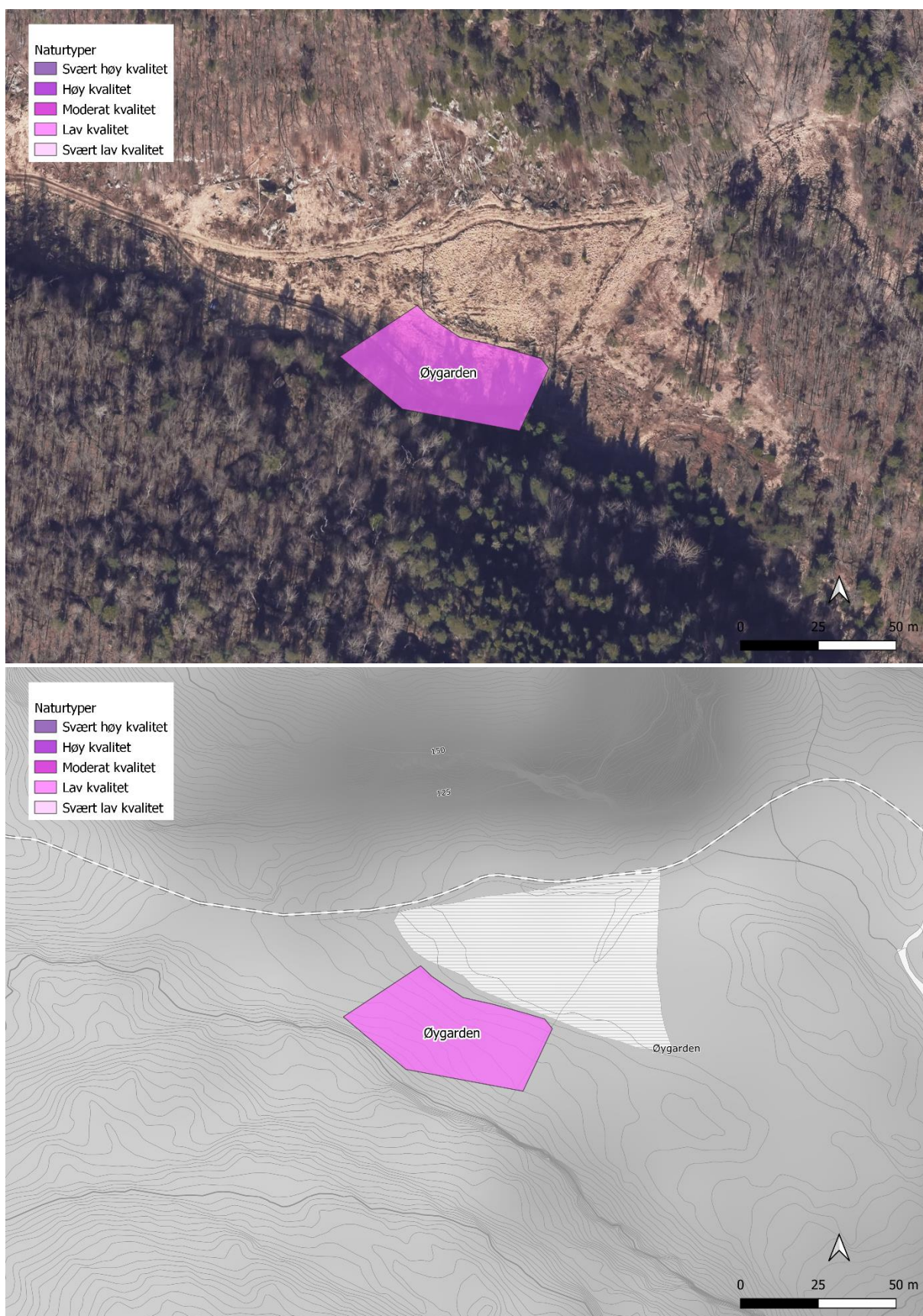
2 Status

Det lille engarealet er i denne omgang registrert som slåttemark med lav lokalitetskvalitet. **Det er snakk om en ganske marginal englokalitet og den er vurdert å ha lokal verdi (C-verdi) etter DN Håndbok 13. Den oppfyller dermed per i dag ikke forskriftens krav til utvalgt naturtype.** Enga har likevel en del urter og en kan godt skjønne arealet for å bidra til urterike habitater i landskapet til glede for insekter.

Etter MI har lokaliteten fått dårlig skår på tilstandsvurderingen da den er i brakkleggingsfase og gjengroingsfase med en del oppvoksende kratt. På naturmangfoldvurderingen har lokaliteten fått liten skår på grunn av få typiske engarter (habitatspesifikke arter) og størrelse (Figur 2). Beskrivelse etter MI, samt en tilleggsvurdering etter DN Håndbok 13 vises i vedlegg 1.

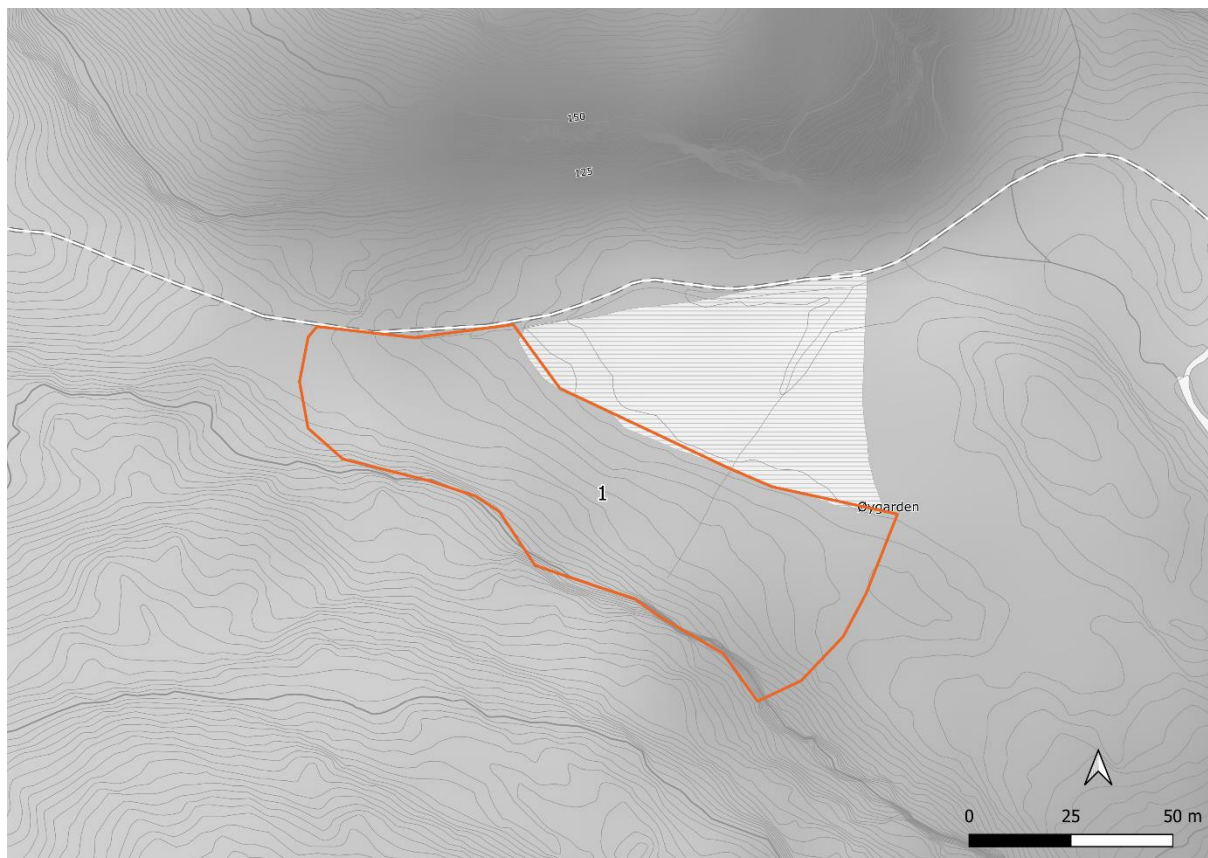
Vegetasjonen i den lille engflekken består iht. Natur i Norge (NiN) (Bratli et al. 2019) av intermediær eng med mindre hevdpreg (T32-C-3) og har et areal på 1,4 daa. Her vokser engarter som beitesvever, knollerteknapp, blåknapp, gulaks, bakkefrytle, tepperot, kornstarr, samt sløke, skjærmsveve, liljekonvall, firkantperikum, gullris og hassel. Flere av artene nevnt over er populære blant insekter.

Lokaliteten er noe påvirket av tidligere graving samt traktorveien.

Figur 2. Avgrensning av slåtte Marken på Øygardsheia etter MI. Enga har fått lav lokalitetskvalitet etter MI. Øvre: Flyfoto. Nedre: Topografisk kart.

3 Skjøtselstiltak

Figur 3. Skjøtselssonen som omtales videre. Denne er noe større en arealet som er avgrenset som naturtype eng, her må skjøtselsansvarlig vurdere hvor mye man har kapasitet til å rydde og slå.

3.1 Mål for tiltak/restaurering

Hovedmål: Restaurere og ivareta en liten englokalitet med tilhørende artsmangfold, gjennom aktiv skjøtsel.

Delmål:

- Øke andelen arter med verdi for insekter slik som blåknapp, knollerteknapp, beitesvever, sløke, skjærmsveve m.m.
- Redusere mengden oppvoksende kratt.

3.2 Aktuelle skjøtselstiltak

Hele sonen (Sone 1) i Figur 3 kan skjøttes og trolig er det godt potensiale for å få opp urterik engvegetasjon, men skjøtselsansvarlig bestemmer selv hvor mye areal som skal skjøttes, og om kun arealet kartlagt som naturtype slåttemark (1,4 daa) skjøttes eller om hele sone 1 (5,8 daa) skjøttes. Følgende under gjelder for hele arealet:

- Slått annet hvert år, etter at de fleste engplantene har avblomstret, oftest ikke før 15. juli, men kan godt vente til slutten av august av hensyn til insektene. Slåttetidspunktet vil variere fra år til år ut fra variasjoner i været og vekstsesongen. Slå ikke lavere enn 5 cm (ikke plenkort) for å skåne engplantene. Høyet bakketørkes i 2-3 dager. Vend gjerne høyet 1-2 ganger i løpet av bakketørkeperioden, det kan bidra til å spre frøene. Rak sammen høyet og fjern det fra enga. Rak grundig for at frøene skal komme i kontakt med jorda og for å fjerne eventuell mose. Ved dårlig vær bør vått høy ikke bli liggende så lenge at det går i oppløsning og tilbakefører næring til enga. Raking/riving som danner små sår i vegetasjonsdekket er viktig for at frø av urter skal kunne frø seg effektivt.
- Gjødning må ikke brukes på enga.
- Områdene kan slås med tohjulsslåmaskin, ljà eller ryddesag med blad. Ikke bruk tunge maskiner som kan påføre komprimering av jorda og kjøreskader.
- Kontinuerlig rydde oppvoksende kratt og oppslag i enga.

3.3 Oppfølging

Enga kan rekartlegges/revurderes etter ca. 5 år, for å vurdere om den kan ha status som utvalgt naturtype (minimum B-verdi).

4 Kilder

- Artsdatabanken og GBIF Norge. 2023. Artskart - internettportal for artssøk. <https://artskart.artsdatabanken.no/>
- Bratli, H., Halvorsen, R., Bryn, A., et al. 2019. Beskrivelse av kartleggingsenheter i målestokk 1:5000 etter NiN (2.2.0). Utgave 1, kartleggingsveileder nr 4, Artsdatabanken, Trondheim. https://www.artsdatabanken.no/Files/29653/Beskrivelser_av_kartleggingsenheter_m_lestokk_1_5000.pdf
- Direktoratet for Naturforvaltning. 2007. Kartlegging av naturtyper - verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13. 2. utgave 2006 (oppdatert 2007). DN-håndbok 13. https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/dirnat2/attachment/54/handbok-13-080408_low.pdf
- Miljødirektoratet. 2023a. Kartleggingsinstruks. Kartlegging av terrestriske Naturtyper etter NiN2. Miljødirektoratet veileder M-2209 | 2022. Versjon 24.01.2022.
- Miljødirektoratet. 2023b. Naturbase. <http://kart.naturbase.no/>
- NGU. 2023a. Interaktivt berggrunnskart fra Norges geologiske undersøkelser sin digitale karttjeneste. <https://geo.ngu.no/kart/berggrunn/>
- NGU. 2023b. Interaktivt løsmassekart fra Norges geologiske undersøkelser sin digitale karttjeneste. http://geo.ngu.no/kart/losmasse_mobil/

5 Vedlegg

Bilder

Figur 4. Lokaltet sett mot sørøst. En del oppvoksende kratt kan ryddes. Foto: Maria K. Hertzberg.

Naturtypelokalitet(er)

Øygarden

NiN-ID: NINFP2210082245

Naturtype: D2.1 Slåttemark (ntyp_D02_01)

Kartlagt: 16/06/2022

Nøyaktighet: Meget god (5 - 20m)

Størrelse: 1407 m²

Tilstandsvurdering: Dårlig

Naturmangfoldvurdering: Lite

Samlet lokalitetskvalitet basert på Miljødirektoratets instruks: Lav lokalitetskvalitet

Tilstand beskrivelse: Arealet er i brakkleggingsfase og gjengroingsfase. Det er ingen fremmede arter eller synlig tegn til gjødsling. Lokalteten er noe påvirket av tidligere graving.

Naturmangfold beskrivelse: Grunnet to habitatspesifikke arter (beitesveve og knollerteknapp) og ingen rødlistearter får lokaliteten skår på lite naturmangfold.

Verdivurdering basert på DN-Håndbok 13: Etter faktaark for slåttemark fra 2018 oppnår lokaliteten høy vekt på areal (godt over 1 daa) og lav vekt på typevariasjon da enga er forholdsvis homogen. Den oppnår lav vekt på tyngdepunktarter, da rundt 7 arter er registrert. Det er ikke registrert rødlistede arter. Den oppnår lav vekt på tilstand og påvirkning da lokaliteten er noe gjengrodd og da den ikke slått på en god stund. Til sist oppnår den lav vekt på landskapsøkologi, da den ligger isolert til. Samlet sett oppnår lokaliteten verdien lokalt viktig – C. Det er usikkerhet knyttet til om lokaliteten er tidligere slåttemark eller beitemark.

Biofokus

– for et godt kunnskapsgrunnlag

Biofokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. Biofokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. Biofokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. Biofokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir den digitale rapportserien **Biofokus rapport**.

Biofokus rapport 2023–034
ISSN 1504-6370
ISBN 978-82-8449-206-3

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
biofokus.no